

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ МАЛИХ ГОТЕЛІВ ЯК ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Одеський національний економічний університет

У даній статті розглядаються проблеми, пов'язані з фактичним існуванням окремих типів засобів розміщення, які дотепер не знайшли відображення у нормативно-правових документах чинного українського законодавства, що стосується й офіційного статусу так званих малих готелів, розвиток підприємницької діяльності яких дозволить значно підвищити якість туристичного обслуговування.

Ключові слова: малий готель, міні-готель, підприємство, колективні та індивідуальні засоби розміщення.

Термін «малий готель» (ємкістю до 50 номерів), поширений по різних країнах світу та застосовуваний у вітчизняній практиці провадження готельного бізнесу, у даний час не представлений в жодному нормативно-правовому акті чинного українського законодавства. Варто зазначити, що в Україні на регіональному рівні, а саме, в Автономній Республіці Крим, впродовж останнього десятиліття здійснювались спроби надання офіційного статусу засобам розміщення з невеликим номерним фондом (згідно з «Положенням про малі готелі, мотелі, пансіонати», затвердженим Постановою Верховної Ради АР Крим від 19.03.2003 р.). Однак з набуттям чинності нової редакції (від 13.09.2012 р.) Постанови Кабінету Міністрів України № 297 «Про Порядок надання послуг з тимчасового розміщення (проживання)» [1], якою встановлено обмеження у 30 місць (замість 10-ти) для ночівлі з метою розподілення засобів розміщення на колективні чи індивідуальні, можливості

щодо забезпечення сприятливих умов організації господарської діяльності засобами розміщення малої місткості значно скоротились.

Згідно з Постановою № 297 існують певні відмінності у порядку організації роботи, веденні документації, звітуванні та сплаті податків між різними групами засобів розміщення. Так, власники або орендарі колективних засобів розміщення (загальною кількістю як мінімум 30 місць) повинні зареєструватися в державній адміністрації як суб'єкти підприємницької діяльності (у вигляді юридичної або фізичної особи – СПД), а також надавати у встановлений законодавством термін комплект документів податкової та статистичної звітності, затвердженої для даного виду діяльності. З іншого боку, усі заклади, ємкість яких менше, ніж 30 місць (тобто від 1 до 29 включно), вважаються індивідуальними засобами розміщення; їх власники або орендарі не підлягають реєстрації як суб'єкти підприємницької діяльності, однак вони також повинні проваджувати облік – за спрощеною методикою, розробленою місцевими органами виконавчої влади в сфері туризму: вести книгу реєстрації, в якій зазначаються паспортні дані туристів, дата їх прибуття й від'їзду, вартість наданих послуг. Таким чином, власники індивідуальних засобів розміщення (дач, вілл, котеджів, квартир тощо) не здають у повному обсязі звіт, передбачений для колективних засобів розміщення, однак вони зобов'язані подавати в органи державної податкової інспекції щорічну декларацію про доходи, одержувані від надання послуг з тимчасового розміщення [2, с. 208].

Основним видом колективних засобів розміщення є готель, який відповідно до Закону України «Про туризм» визначено як *«підприємство будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, що складається з шести і більше номерів та надає готельні послуги з тимчасового проживання з обов'язковим обслуговуванням»* [3]. На наш погляд, даний термін потребує удосконалення, тому що має низку недоліків.

По-перше, указано, що готель повинен бути зареєстрований в якості «підприємства», що за Господарським Кодексом України трактується як «самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом

державної влади або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності в порядку, передбаченому цим Кодексом та іншими законами» [4]. Підприємство характеризується тим, що є юридичною особою, має відокремлене майно, самостійний баланс, рахунки в установах банків, печатку зі своїм найменуванням та ідентифікаційним кодом.

Проте, статистичні дані свідчать, що за формою 1-КЗР «Звіт про діяльність колективного засобу розміщення», як готелі звітують і юридичні особи, і фізичні особи-підприємці – тобто при здійсненні статистичних спостережень не робиться розподіл колективних засобів розміщення стосовно їх приналежності до певної форми господарювання. Так, наприклад, у 2011 році в Україні нараховувалось 1398 готелів, з яких тільки 787 представлені як підприємства [5]. У той же час майже половина готелів (611 од.) оформлена на підприємців, що є неприпустимим за нормами Закону України «Про туризм».

На наш погляд, вимога про обов'язкову реєстрацію готелю як юридичної особи суперечить чинному законодавству та спричиняє обмеження у провадженні діяльності фізичними особами-підприємцями в цій сфері господарювання.

По-друге, неефективним є встановлення граничної ємкості номерного фонду готелю з одночасним обмеженням кількості місць для ночівлі у вигляді 30 місць для групування засобів розміщення, що можна проілюструвати такими прикладами:

- для закладу, який має номерний фонд від 6 до 29 одномісних номерів включно та усі ознаки готелю, є альтернатива потрапити до групи індивідуальних засобів розміщення та уникнути офіційної реєстрації, у тому числі і як платника податків;

- для отримання статусу готелю засіб розміщення повинен володіти як мінімум шістьма номерами, загальна місткість яких має перевищувати 30, що

не сприяє розвитку малих готелів та спричиняє створення багатомісних номерів.

Тому ми пропонуємо:

- або скасувати вимогу про мінімальну кількість номерів для готелів (як це зроблено для аналогічних засобів розміщення);

- або залишити обмеження на рівні шести номерів, зменшив при цьому до шести й кількість місць для ночівлі, що є гранню при віднесенні засобу розміщення до категорії колективних чи індивідуальних.

Останню пропозицію доцільно підтвердити статистичними даними. Так, у 2011 році ємкість готелів-юридичних осіб склала 78191 місце, де середня місткість у розрахунку на одне підприємство становила 99 місць, або 54 номери. Аналогічні показники у готелів, зареєстрованих на ФОП, такі: загальна місткість – 20018, а середня – 33 місця, або 18 номерів [5]. Таким чином, якщо у 2011 році в Україні були представлені нарівні з великими готелями й малі, то у наступних роках з набуттям чинності Постанови № 297 наша країна позбавиться не тільки половини своєї готельної бази, але й залишиться без малих готелів.

По-третє, за ДСТУ 4269:2003 «Послуги туристичні. Класифікація готелів» поняття «готельна послуга» значно ширше, ніж просто послуга з тимчасового проживання, тому що включає «діяльність з розміщування та надавання тимчасового проживання споживачам у засобах розміщування, а також іншу діяльність, пов'язану з розміщуванням та тимчасовим проживанням» [6, с. 1]. Ще більш конкретна деталізація представлена у ДСТУ 4527:2006, де «готельна послуга» включає не тільки організацію розміщення, але й харчування, збереження майна і багажу, а також інші послуги відповідно до категорії готелю згідно з ДСТУ 4269:2003 [7, с. 2]. Тому замість вираження «готельна послуга з тимчасового проживання» слід залишити тільки «готельна послуга».

Таким чином, термін «готель» можна представити у такий спосіб: «колективний засіб розміщення, що складається з номерів та надає готельні

послуги з обов'язковим обслуговуванням». Або: «колективний засіб розміщення, що складається з шести номерів та надає готельні послуги з обов'язковим обслуговуванням»; при цьому, обмеження мінімальної кількості місць у засобі розміщення для віднесення його до групи колективних чи індивідуальних доцільно встановлювати на рівні 6 місць.

З огляду на тенденцію, що позначається на вітчизняному та зарубіжних ринках готельних послуг, є підстави для сегментування загального масиву засобів розміщення малої місткості на дві групи: «малі готелі» та «міні-готелі». Це обумовлено необхідністю розділити малі засоби розміщення за номерним фондом та за суб'єктом, що здійснює провадження готельної діяльності (юридична особа, фізична особа – підприємець, фізична особа).

На нашу думку, доцільно ввести у нормативно-правову базу України термін *«малий готель»* як *колективний засіб розміщення, який має номерний фонд до 50 номерів та надає готельні послуги з обов'язковим обслуговуванням*. Обґрунтування даного терміну полягає у наступному:

- по-перше, застосування поняття «колективний засіб розміщення» замість «підприємства» дасть змогу включати до групи малих готелів як юридичних осіб, так і фізичних осіб-підприємців;

- по-друге, відсутність обмеження мінімальної кількості номерів для малих готелів зроблено цілеспрямовано, адже колективні засоби розміщення вимагають мати більше 30 місць для розміщення;

- по-третє, встановлення максимальної кількості номерів на рівні 50-ти дозволить законодавчій базі України по засобах розміщення кореспондувати з європейською, поступово наближаючись до неї;

- по-четверте, умовно можна виділити декілька класів малих готелів – «економ», «середній», «високий» та «люкс», які доцільно використовувати для цілей категорювання малих готелів по «зірках» чи по альтернативних системах класифікації [8].

Що стосується поняття «міні-готель», то згідно з чинним українським законодавством, зокрема, з Постановою № 297, його можна представити тільки

як індивідуальний засіб розміщення, який має менше 30 місць, згрупованих у номери, та надає послуги з тимчасового розміщення. Обґрунтування даного терміну полягає у наступному:

- індивідуальний засіб розміщення надає змогу функціонувати фізичним особам без реєстрації їх у якості суб'єктів підприємницької діяльності, що при вдосконалюванні податкового законодавства допоможе останнім легалізувати свою діяльність;

- в Україні існують засоби розміщення, які мають менше, ніж 6 номерів (обмеження для визначення поняття «готель»), однак задовольняють усім вимогам, що пред'являються саме до готелів, надаючи атмосферу домашнього затишку і персоналізований підхід до кожного клієнта;

- надання послуг з тимчасового розміщення замість готельних послуг є необхідним мінімумом для врахування засобу розміщення в якості міні-готелю при відповідності його усім іншим умовам і застосовано саме для індивідуальних засобів розміщення;

- враховуючи досвід інших держав, доцільно встановити окрему категорію «міні-готель» для даних засобів розміщення, максимальна ємкість номерного фонду яких має бути на рівні 15, та внести доповнення у національний стандарт України з класифікації готелів.

Таким чином, якщо Україна прагне обмежувати державне регулювання господарської діяльності (у даному випадку – шляхом підвищення нормативу віднесення засобів розміщення до групи індивідуальних), то на законодавчому рівні потрібно створити сприятливі умови для всіх суб'єктів господарювання щодо організації провадження їх діяльності.

Література:

1. Порядок надання послуг з тимчасового розміщення (проживання) : № 297 в редакції від 13 вересня 2012 / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

2. Галасюк С.С. Прецеденти нормативно-правового забезпечення діяльності малих готелів в Україні / С.С.Галасюк, О.В.Гусева // Вісник

ДонНУЕТ: науковий журнал. Серія «Економічні науки». – Донецьк: Донец. нац. ун-т екон. і торг. ім. М.Туган-Барановського. – 2011. - № 4 (52). – С. 207-214.

3. Закон України «Про туризм» № 324/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 13.

4. Господарський Кодекс України № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18.

5. Колективні засоби розміщування в Україні у 2011 році: статистичний бюлетень. – К.: Державна служба статистики України, 2012. – 190 с.

6. ДСТУ 4269:2003. Послуги туристичні. Класифікація готелів. – Введ. 01.07.2004 р. – К.: Держспоживстандарт України, 2004. – 18 с.

7. ДСТУ 4527:2006. Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення. – Введ. 01.10.2006 р. – К.: Держспоживстандарт України, 2006. – 28 с.

8. Гусєва О.В. Встановлення категорії готелям та іншим об'єктам, призначеним для надання послуг тимчасового розміщення, як чинник трансформації готельного ринку України / О.В. Гусєва // Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції «Індустрія гостинності у країнах Європи» (м. Сімферополь, 4-6 грудня 2009 р.). – Сімферополь: ВіТроПринт, 2009. – С. 142-148.